

VOJENSKÉ ZDRAVOTNICKÉ LISTY

ROČNÍK XXXIII

ČERVEN 1964

ČÍSLO 3

K DOKUMENTU ÚV KSČ A VLÁDY ČSSR O ZDRAVÍ

Plukovník MUDr. Ctibor DRBAL

Zcela bez nadsázky můžeme říci, že péče o zdraví občanů našeho státu vstupuje do své nové etapy. To proto, že přistupujeme k rozpracování a uskutečňování zásad, obsažených v dokumentu mimořádného významu, jenž nepochybně bude a musí usměrňovat a ovlivňovat naši práci po několik let. Jde o dokument, schválený 24. března t. r. předsednictvem ÚV strany a 22. dubna t. r. vládou, nazvaný „Rozvoj péče o zdraví v socialistické společnosti“.

Bude vhodné především se zmínit o tom, jak a v čem tento dokument navazuje na celý dosavadní vývoj péče o zdraví lidí v našem státě. Musíme vidět, jakými zásadními změnami prošel tento vývoj v poměrně velmi krátké době necelých dvaceti let. Vždyť po osvobození v roce 1945 bylo naše zdravotnictví zcela rozrušeno. Nebylo možno mluvit o žádném zdravotnickém systému. Chyběli odborní pracovníci následkem několikaletého uzavření fakult i vyhlazením mnohých pokrokových zdravotníků v koncentračních táborech. Zdravotní stav obyvatelstva a zejména mládeže byl válkou těžce podlomen. Avšak na druhé straně již tehdy díky skupině progresivních lékařů, většinou komunistů, se zrodila nová, vědecky rozpracovaná, vpravdě socialistická koncepce péče o zdraví. Cesta k uskutečňování této koncepce nebyla snadná. Bylo třeba od základů přebudovat celou soustavu zdravotnictví, projít kvalitativní revoluční přeměnou od soukromých praxí a roztržité sítě pojišťoven ke státnímu sjednocenému zdravotnictví, plánovitě řízenému a organizovanému. Po celou dobu uplynulých let byla tato koncepce péče o zdraví plně vedena, sledována a podporována stranou. Stačí snad připomenout celostátní konference komunistických lékařů do února 1948, nové zákony po únoru, dokument strany a vlády z roku 1952 „O opatřeních k dalšímu rozvoji našeho zdravotnictví“, usnesení sekretariátu ÚV ze srpna 1959 aj. Avšak musíme si všimnout i toho, že většina těchto dokumentů a opatření byla převážně adresována do řad samotných zdravotnických pracovníků, že řešila otázky uvnitř zdravotnictví

samého a pouze v obecných rysech nebo dílčích problémech se dotýkala aktivního a bezprostředního podílu zdravotnických otázek na řešení celospolečenského rozvoje, jejich přímého vlivu na hospodářskou výstavbu, na rozvoj výrobních sil, na zvyšování životní a kulturní úrovně lidu. Tato skutečnost byla objektivně dána konkrétními historickými podmínkami předchozích etap výstavby socialismu u nás, kdy bylo třeba především upevnit politickou moc a rychle vybudovat potřebnou hospodářskou základnu. Avšak určitý podíl nesporně na tom měly i známé chyby z počátku let padesátých, kdy tehdejší situace mimo jiné vedla i k podcenění společenského významu péče o zdraví lidí, k podcenění zdravotnických aspektů při plnění hospodářských úkolů. A ještě dnes dožívají v hlavách některých vedoucích hospodářských pracovníků scestné představy o tom, že zdraví člověka v socialistické společnosti je soukromou záležitostí jednotlivce nebo resortní povinností zdravotnické služby. Přesto však, tak jak pokračoval rozvoj naší společnosti, prosazovala se čím dále, tím více objektivní společenská funkce péče o zdraví. Musela se prosadit, neboť je dána samotnými zákonitostmi výstavby socialismu. Byla proto vyjádřena již v naší nové ústavě, přijaté v roce 1960. Pronikla do formulace zákona o ochraně zdraví pracujících z roku 1961. Čím dále, tím jasněji vystupovala z vládních usnesení posledních let. A tak se postupně krystalizovala správnost těch zásad, které jsme opakovaně již několikrát zdůrazňovali:

1. že výstavba socialistické společnosti je nemyslitelná bez souběžného aktivního řešení otázek péče o zdraví jako podstatné součásti rozvoje výrobních sil, reprodukce pracovní síly, zvyšování životní úrovně lidu a součásti kulturní revoluce.

2. že takto — a jedině takto správně chápaná úloha péče o zdraví se musí stát společnou věcí řídicích a hospodářských institucí, lidu samotného a zdravotnických orgánů.

Konečným potvrzením těchto zásad a zároveň impulsem k jejich rozpracování a realizaci se

stal XII. sjezd strany, jenž dal směrnicí k výstavbě rozvinuté socialistické společnosti.

Sám dokument, o němž dnes hovoříme, o tom říká: „Socialistická péče o zdraví přispívá k rozvoji výrobních sil a k dovršení kulturní revoluce a vyjadřuje zásady socialistického humanismu. Péče o zdraví je plánovitě uskutečňována opatřeními ekonomickými, sociálními, kulturními a zdravotnickými.“

Můžeme tedy říci, že nový dokument uzavírá a dovršuje etapu převážně organizační výstavby našeho zdravotnictví a otevírá novou etapu plného kvalitativního uplatnění všech principů socialistické péče o zdraví, jako podstatné součásti dalšího budování rozvinuté socialistické společnosti, etapu — abychom tak řekli — organického vrůstání péče o zdraví do celého hospodářského a kulturního života naší společnosti i do života, práce a rozvoje každého jednotlivce. Proto také se v dokumentu zásadně mluví nejen o léčení nemocí a ochraně zdraví, ale přímo o aktivním posilování zdraví a aktivní podpoře všestranného zdravého fyzického i duševního rozvoje lidí.

Po prvé jsou v tomto dokumentu jasně a jednoznačně formulovány povinnosti jednotlivých složek společnosti. Říká se zde:

„V péči o zdravé podmínky života a práce mají **rozhodující** úlohu státní orgány, hospodářské a rozpočtové organizace. Jsou **povinny** při své řídicí a hospodářské činnosti tyto podmínky soustavně vytvářet a uchovávat, kontrolovat dodržování zásad péče o zdraví a aktivizovat pracující k vytváření a udržování zdravých životních a pracovních podmínek.“ Otevřeně dokument hovoří o tom, že „porušování požadavků péče o zdraví se dosud neposuzuje jako jednání poškozující výstavbu socialismu a komunismu.“ V dalším pak dokument ukládá všem pracovníkům, zejména odpovědným vedoucím státních orgánů a hospodářských organizací:

— skoncovat s podceňováním a liknavým postojem v péči o vytváření a ochranu zdravých životních a pracovních podmínek a pokládat péči o zdraví pracujících za jeden z rozhodujících článků socialistické ekonomiky;

— považovat tuto péči za jedno z hlavních hledisek při schvalování hospodářských plánů a při hodnocení hospodářských výsledků;

— dodržovat důsledně zásady a předpisy na úseku hygieny, bezpečnosti a ochrany zdraví při práci, vyvozovat důsledky proti odpovědným pracovníkům, kteří tyto své povinnosti neplní, a neposkytovat odměny jednotlivcům nebo organizacím za výsledky, jichž se dosáhlo při neplnění úkolů, plynoucích z předpisů o ochraně zdraví.

Dokument ve stejném duchu vymezuje i povinnosti společenských organizací, zejména ROH, ČsČK a ČSM. Tyto organizace se musí stát jedním z hlavních nástrojů uplatňování péče o zdraví pracujících.

Přiznává-li dokument rozhodující úlohu v péči o zdraví státním a hospodářským orgánům, pak právem vidí hlavního iniciátora všech správných opatření ve zdravotnické službě samotné. Znovu zde opakujeme to, co jsme zdůrazňovali při pří-

ležitosti RMNO čís. 20 i jindy: musíme to být my — zdravotníci, kdo péči o zdraví musí dát správné zaměření, správný obsah, kdo musí být odborným rádcem státních a hospodářských orgánů, kdo musí být vykonavatelem vysloveně odborných výkonů a kvalifikovaným kontrolním orgánem uplatňování péče o zdraví.

Dokument o tom říká:

„Zdravotnickým orgánům a zařízením připadá úkol sledovat a zkoumat vliv životních i pracovních podmínek na zdraví lidu, poskytovat odbornou pomoc, odborně řídit péči o zdraví, dozírat na její provádění, ovlivňovat hospodářský rozvoj, zejména technický rozvoj a investiční výstavbu, aby byly v souladu s požadavky péče o zdraví.“

Dokument podrobně a velmi konkrétně hodnotí současnou situaci a ukládá úkoly zdravotnickým orgánům, jak na úseku léčebně preventivní péče, tak hygienicko-protiepidemického zabezpečení, přípravy kádrů, výchovy obyvatelstva, výzkumu, lékařské služby i na úseku materiálně technické základny zdravotní péče. Při tom neustále sleduje a vyzvedá hlavní linii celého jejího zaměření, a to zejména:

— zlepšení péče o pracující s důrazem na fyziologii a hygienu práce,

— péči o novou generaci a její všestranný rozvoj,

— plné využití vědy a techniky,

— zvýšení kvality zdravotnických služeb,

— komunistickou výchovu zdravotnických pracovníků,

— mezinárodní spolupráci a dělbu práce.

V tom jsou hlavní směry dalšího rozvoje péče o zdraví.

Nemůže být nejmenších pochybností o tom, že dokument v plné míře platí i pro naši armádu. A to tím spíše, že situace v armádě na úseku péče o zdraví lidí ve všech podstatných rysech odpovídá celkové situaci ve státě. I v armádě byla v podstatě dobudována struktura zdravotnických orgánů a zařízení. V mnohém směru začaly být uplatňovány socialistické principy péče o zdraví. Na nejednom úseku své činnosti zdravotnická služba dosáhla velmi dobrých výsledků. Avšak ani v armádě se dosud péče o zdraví nestala všude nedílnou a podstatnou součástí bojové přípravy vojsk, nestala se oním významným činitelem, kterým zcela zákonitě v dosahování a udržování vysoké bojeschopnosti vojsk i výchovy mladého socialistického člověka musí nutně být. A to ani v praxi, ani v myšlení některých vedoucích a politických činitelů v armádě. Také zde přetrvává dosud někde stav, kdy přehlížení otázek péče o zdraví patřovalo k rysu okázalého vojákství, náročnosti nebo až pochybného hrdinství. Také v armádě je dosud namnoze oblast péče o zdraví uplatňována jako výsadní resortní záležitost zdravotnické služby.

Uvádět nový dokument důsledně do života armády znamená tedy především také zde učinit péči o zdraví záležitostí celospolečenskou. A to nikoli jenom v podobě platonických výzev a souhlasů, ale nekompromisním plněním všech potřebných úkolů ze strany těch složek, jimž doku-

ment tyto úkoly zcela jednoznačně ukládá. Týká se to hlavně velitelů všech stupňů, politického aparátu, vojenského školství, stavebních a ubytovacích orgánů, technických a zásobovacích složek. Stejně tak jednotlivé společenské organizace, zejména ČSM, budou muset vzít za své povinnosti, jež z dokumentu pro ně vyplývají, a to i v těch směrech, kdy v civilním životě jsou věci ROH.

Pokud jde o zdravotnickou službu samotnou, pak dokument nejen podtrhuje linii, dnes u nás již přijatou, ale prohlubuje v mnohých směrech naše dosavadní zaměření. Naprosto správný a naléhavý požadavek dokumentu na důsledné vytváření pracovního prostředí a procesu podle hygienických a fyziologických požadavků, stejně tak, jako nutnost intenzivnější výuky fyziologie a hygieny práce nás znovu tváří v tvář staví do situace, kdy vědecky propracovaných nových poznatků v hygieně a fyziologii vojenského výcviku máme zatím poměrně málo. V žádném případě ne tolik, abychom mohli našim útvary lékařům dát dostatek potřebných podkladů k vědecky zdůvodněným a tudíž odborně fundovaným aktivním zásahům do procesu bojové přípravy, výcviku a života vojsk. To je velmi vážná věc, kterou s poněkud větším důrazem a efektem než dosud bude třeba řešit na všech odborných pracovištích. Stejně tak celkové preventivní zaměření léčebně preventivní péče, důsledná a přitom cílevědomá dispenzarizace, vědecky zdůvodněné zdokonalování sítě zdravotnických zařízení a jejich vybavení, další prohloubení výchovy zdravotnických pracovníků, až po vztahy zdravotnického personálu k nemocným i zdravým lidem — to všechno je široký okruh otázek z dokumentu, jež budou muset být u nás podrobně prostudovány, rozpracovány a postupně podle dobře promyšleného pořadí realizovány. Je naprosto zřejmé, že obsah i kvalita celé práce zdravotnické služby, má-li odpovídat požadavkům dokumentu, bude muset vystoupit na novou, vyšší úroveň.

Kromě vlastních odborných úkolů, jež nám dokument ukládá, musíme svou úlohu vidět i v tom,

že my sami musíme být iniciátorem toho, aby dokument našel svůj patřičný odraz i na všech ostatních složkách a úsecích armády, kde to celospolečenský význam péče o zdraví vyžaduje. Naše odpovědnost za důsledné uplatnění zásad dokumentu v životě celé armády je mimo jakoukoli pochybnost.

Nově přijatý dokument o zdraví vzešel z podnětu strany a byl nejvyššími stranickými orgány schválen. Je zákonitým výrazem celkové politiky a cílů strany v epoše budování rozvinuté socialistické společnosti. Proto také dokument ve své zvláštní části je přímo věnován a adresován stranickým organizacím. Říká, že „aktivní ochrana zdraví a vytváření zdravých životních a pracovních podmínek se musí stát samozřejmou součástí činnosti všech stranických organizací“. Dokument zavazuje všechny stranické orgány a funkcionáře, aby se nejen plně zajímali o otázky péče o zdraví, nejen aby se seznámili se základními principy socialistického zdravotnictví, ale aby pravidelně projednávali, zabezpečovali a kontrolovali jejich uplatňování. Zvláštní úlohu dokument přisuzuje pak stranickým organizacím a funkcionářům ve zdravotnických zařízeních a institucích, které přímo odpovídají za rozpracování i plnění všech stranických usnesení, jež souvisejí s problematikou péče o zdraví.

Dokument o zdraví, který právě vychází, je významnou součástí současné a příští etapy vývoje celé naší společnosti. Máme tu čest, ale i velkou odpovědnost plně se podílet na jeho uvedení do života. To nutně vyžaduje od každého příslušníka zdravotnické služby vysoce aktivní, odpovědný, iniciativní a věci znalý přístup a postup.

Dosavadní práce zdravotnické služby, pracovní výsledky jejích příslušníků a dosažené úspěchy vytvářejí předpoklady k tomu, aby veškerá opatření, jež budou k realizaci dokumentu postupně přijímána, byla správně a účinně uváděna v život. Tak, abychom se se ctí zhostili náročných, avšak vděčných a užitečných úkolů, jež nám dokument přináší a jež slouží krásnému cíli — dalšímu zlepšení péče o zdraví našich občanů.